

Ze hebben het niet zo makkelijk

Jongens

Ze haken af, hun schoolprestaties blijven achter en in diverse beroepsgroepen vermindert hun aantal. Al valt het 'in het groen' vooralsnog allemaal wel mee, niettemin kan het groen onderwijs niet heen om ontwikkelingen in maatschappij en onderwijs die jongens aangaan.

Niets mag meer, alles moet veilig en gestructureerd: lastig voor opgroeiende jongens

De schoolprestaties van jongens lopen achter op die van meisjes. Minder jongens dan meisjes halen een diploma, op alle niveaus. Ze vallen buiten de boot en vertonen gedragsproblemen. Meisjes studeren beter en sneller, het aantal mannen in de medische wereld en techniek vermindert en in onderwijs, opvoeding en zorg blijft hun aantal laag. Natuurlijk is er ook meisjesproblematiek en is de emancipatie van meisjes nog steeds nodig. Maar, zegt een groep deskundigen, onder wie Henno Oldenbeuving van APS: Jongens schreeuwen nu om aandacht. Met de wetenschap 'ieder kind is anders' in het achterhoofd, vindt hij het zinvol jongens goed en opnieuw in beeld te brengen. In november staat een conferentie gepland, waar dit uitgebreid zal gebeuren.

Het groene onderwijs doet het goed wat betreft de jongens. Met minder uitval dan in het reguliere mbo en met relatief veel jongens die naar school gaan om straks een 'mannenberoep' als veehouder, teler of hovenier te gaan uitoefenen. Nog wel. Het aantal jongens op de opleidingen neemt af ten gunste van de meisjes. Ook het groene onderwijs kan niet om de maatschappelijke ontwikkelingen en veranderingen in het onderwijs heen. Zo wijst Lauk Woltring, van het bureau 'Werken met jongens', op de risicominde samenleving van nu, waar niets meer mag en alles vooral veilig moet zijn.

Verjuffing overall

Bekend is de 'verjuffing'. Het leraren-corps in het basisonderwijs is grotendeels vrouw en het voortgezet onderwijs volgt, want er gaan veel mannen met pensioen. Evenzo in het groene onderwijs, waar relatief nog veel mannen rondlopen. De instroom op Stoas Hogeschool van de laatste tien jaar vertoont een geleidelijke afname van het aantal mannelijke voltijdstudenten en een sterke toename van de vrouwen. Was de verhouding tien jaar geleden *fifty fifty*, de instroom dit schooljaar was 20-80. (De verhoudingen m/v bij de deeltijdstudenten schommelen wat meer, maar ook

deze lijken licht ten gunste van de vrouwen te verschuiven.) Wat betreft de effecten van vooral vrouwelijke docenten wijzen verschillende deskundigen op verschillende zaken. Het is uit onderzoek niet gebleken dat de sekse van een leerkracht invloed heeft op houding en prestaties van de leerlingen. Psychologe Martine Delfos wijst er op dat je dit nu nog niet kunt meten, maar pas over tien-twintig jaar. En dan blijft het lastig meetbaar. Zij denkt dat vrouwen meer de neiging hebben het drukke, onderneemende gedrag van jongens te begrenzen. Volgens onderwijskundige Greetje Timmerman zijn de mannelijke docenten van nu sowieso minder sturend en autoritair dan de oude garde, meer coachend en 'zachter'. Hoe dan ook is het een vrouwenberoep geworden, dus: minder status en nog minder instroom van mannen.

Jongens op aoc's

Terug naar het groene onderwijs. Ook hier een feminisering. In het vmbo én mbo neemt het aantal meisjes toe en het aantal jongens af, mede door minder werk in de traditionele groene beroepen. Tegenover die agrarische mannenberoepen staan trekkers als Bloem, Paardenhouderij en Dierverzorging. Moderne combi-opleidingen op het gebied *food, health en leisure* trekken in het algemeen jongens én meisjes. Wat betreft de resultaten: In het Onderwijsverslag 2007/2008 staat dat de opbrengsten van aoc's in de basis- en kaderberoepsgerichte leerwegen van het vmbo vaker voldoende zijn dan die van overige scholen. Bij de gemengde en theoretische leerwegen van het vmbo doen aoc's het juist opvallend slechter. In leerjaar 1 en 2 van deze leerwegen blijven weliswaar minder leerlingen zitten – in het overig voortgezet onderwijs zijn dat juist méér leerlingen in de onderbouw –, maar in leerjaar 3 en 4 lopen weer meer leerlingen vertraging op.

Zoals gezegd, de jongens op de aoc's doen het relatief goed. Het groene mbo had in het schooljaar 2006/2007 verge-

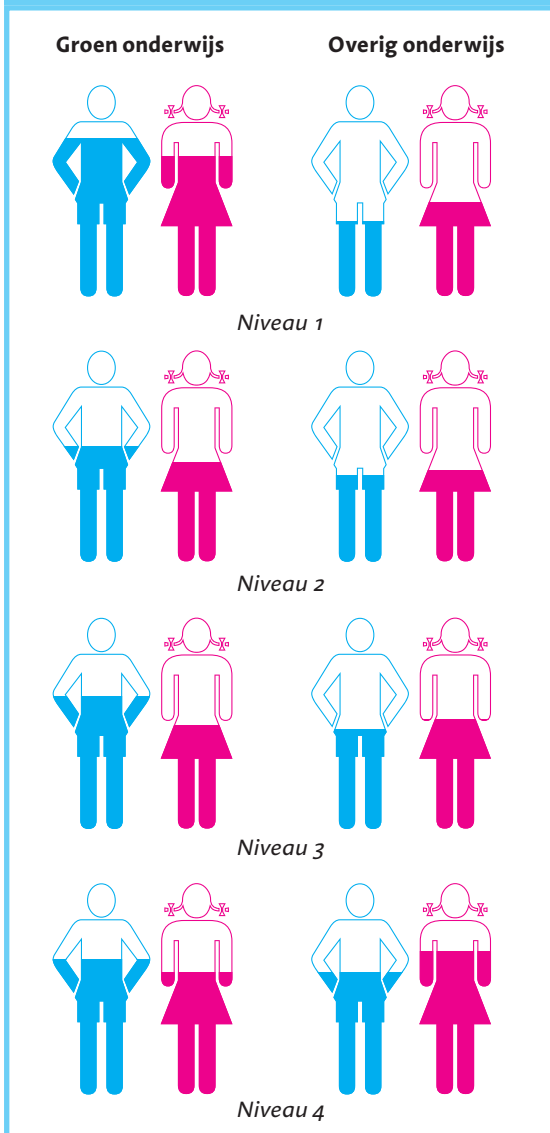
leken met het overig mbo minder voortijdig schoolverlaters: 34 procent tegenover 46 procent. Het grote verschil zit 'm in de beroepsopleidende leerweg, het aantal voortijdig schoolverlaters uit de bbl is vergelijkbaar voor aoc's en roc's, alleen in de sectoren techniek en economie ligt het iets hoger. En, hoe lager het niveau, hoe hoger het uitvalpercentage. Dus, ook op de aoc's valt wel wat te verbeteren en meer 'binnen te houden'. Op het groene mbo haalde vorig jaar 75 procent van de jongens het diploma tegenover 36 procent op het overig mbo. Hoe hoger het niveau, hoe kleiner het verschil met het overig mbo. Zie de tabel. De meisjes doen het alleen op niveau 1 en 2 beter dan de meisjes op roc's. Dat ze het op niveau 3 en 4 slechter doen, heeft volgens de inspectie te maken met de hoge uitval bij paardenhouderij en dierverzorging, iets dat buiten dit artikel valt. Niveau 2 is overigens over de hele linie zwakker: het slagingspercentage op roc's en aoc's, voor jongens en meisjes, ligt tussen de 41 en 55

'De dames kunnen plannen, hebben zelfdiscipline, wéten zelf vaak beter waarvoor ze werken.'

Jongens willen duidelijkheid over wat van hen verwacht wordt, hulp bij de planning en voorbeeldgedrag'

procent. Die 'hoge' 55 is het percentage jongens op aoc's, dat wel. Wat betreft het verschil j/m is het opvallend dat binnen de aoc's meer jongens dan meisjes hun diploma halen en overall elders andersom. Het inspectierapport: 'Het lijkt erop dat het groene onderwijs er beter in slaagt deze jongens tot succes te brengen dan het overige onderwijs. Dat kan liggen aan de aard van het beroep, maar wellicht ook aan de inrichting van het onderwijs.'

Percentage gediplomeerden (van uitstroom) mbo bij groene opleidingen en overig mbo

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2009

Werken voor wie?

Een ontwikkeling met gevolgen is de invoering van het competentiegericht onderwijs. Volgens het recente inspectieverslag is 62 procent van de onderzochte aoc's competentiegericht tegenover 39 procent van de roc's. Het maatwerk, de persoonlijke ontwikkelingsplannen en begeleiding: goed voor leerlingen, goed voor jongens, zou je zeggen. Maar er zijn valkuilen, kanten ervan die jongens aangaan waarmee je rekening kunt hou-

den. Zo vraagt het competentiegericht leren zelfstandig plannen en werken: moeilijk voor de gemiddelde jongen die graag wat structuur en gezag heeft.

“Een misverstand rond competentiegericht leren is dat het heel zelfsturend is”, zegt Henno Oldenbeuving, “maar het is maatwerk. De dames kunnen plannen, hebben zelfdiscipline, wéten zelf vaak beter waarvoor ze werken. Jongens begeleid je nog meer van docentsturing naar zelfsturing. Zij willen duidelijkheid over wat van hen verwacht wordt, hulp bij de planning en voorbeeldgedrag. Het zijn grote imitators.”

Daarbij komt het aspect taalvaardigheid. Het competentiegerichte leren is met z'n prestaties en projecten heel verbaal. Dan moeten de leerlingen ook nog samenwerken, hun leervraag onder woorden brengen, reflecteren, ergens wat van vinden en overleggen. Praten dus. Oldenbeuving: “Stel, je komt net van de basisschool, vol juffen, bent een doener – ‘Hou op met wippen op die stoel!’ – het testosteron giert door je lijf, en dan moet je prátén en zelf je tijd indelen.” Het is belangrijk als docent om te beseffen dat jongens in eerste instantie voor jóu werken, vindt Oldenbeuving. “Een heldere, strakke school waar contact is met elkaar en met de leerling, dat moet je hebben volgens hem. “Een meisje kun je sneller aanspreken op ongewenst gedrag. Een jongen zit vol adrenaline als hij eruit wordt gestuurd, die schiet je op een later moment even aan: “Wat was er nou aan de hand?””

Rekening houden met

Dan is er nog het verschil in ontwikkeling tussen jongens en meisjes. Jongens lopen achter, van jongs af tot hun 22ste. Kees Bruin, directeur vmbo en mbo bol 1/2 in Sneek constateert op zijn school een leermotivatatieprobleem voor jongens in leerjaar 4. Hij vindt het belangrijk te realiseren dat de puberteit bij jongens later start en op een latere leeftijd doorloopt. “In leerjaar 2 en 4 zie je hierin de verschillen. Maar,” relativeert hij, “de gedragsproblematiek bij meisjes is bij ons groter!” Henno Oldenbeuving noemt nog het aanzien van iets kunnen, wat jongens een kick geeft. En het groepsgevoel, dat belangrijk voor ze is. “Denk aan een koks-

opleiding waar de docent-kok laat zien dat ie hard werkt en dit ook van de leerlingen vraagt, ieder met een eigen taak in de keuken. Hij geeft ze op hun flikker maar evengoed een aai over de bol.”

Bewust rekening houden met jongens is op aoc's geen of in beperkte mate een kwestie, leert een kleine mailronde onder diverse vmbo- en mbo-scholen. Allereerst worden geen of weinig overzichten bijgehouden over verschillen in prestaties en uitval tussen jongens en meisjes. Men ziet de noodzaak niet, of er is geen tijd voor. De noodzaak tot meten (is weten) wordt al minder als de school goede resultaten boekt, zoals vestigingsdirecteur Wim Huiberts van het vmbo in Castricum (Clusius College) aangeeft. “In de nabije toekomst zullen we wel degelijk iets moeten met het bijhouden van rendement en het in kaart brengen van de toegevoegde waarde die wij als school realiseren. Daarbij worden de eventuele verschillen in resultaten van meisjes en jongens min of meer vanzelf inzichtelijk.”

Jongens en meisjes krijgen een gelijke behandeling, is de teneur. Frank Hessels, vmbo-directeur in Breda (*Prinsentuin College*): “De enige keer dat over jongens-meisjes wordt gesproken is bij de werving van leerlingen. Het percentage jongens neemt al jaren af ten gunste van het percentage meisjes.”

Ook in Castricum (verhouding j-m 35-65) houdt men in de lessen weinig rekening met verschillen. Wim Huiberts: “Soms is het bij bepaalde keuzevakken slim om af te stemmen op de doelgroep. Agrarische techniek zou bij een basisberoepsgerichte leerweggroep met alleen jongens een andere invulling kunnen krijgen dan bij een meisjesgroep in de kaderberoepsgerichte leerweg. Ik zou dat dan maatwerk noemen.” □

Bronnen: artikelen en columns in Trouw, de Stentor en De Groene Amsterdammer, Onderwijsverslag 2007/2008, APS